

Strategienheten
Anders Bergman

Datum
2015-01-19

Dnr 2015KS004

Sid
1 (5)

Regeringen
Miljödepartementet
103 33 Stockholm

Underrättelse enligt 17 kap. 5 § miljöbalken samt hemställan om tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. 1 § alternativt 17 kap. 3 § miljöbalken

Beslut

Östhammars kommun underrättar härmed regeringen enligt 17 kap. 5 § miljöbalken ("MB") om Svensk kärnbränslehantering AB:s ("SKB") planerade utbyggnad av anläggningen för slutförvaring av låg- och medelaktivt avfall, nio reaktortankar och annan verksamhet med strålning i Sverige ("SFR") samt mellanlagring av låg- och medelaktivt avfall i avvaktan på borttransport för slutförvaring på annan plats. Anläggningen är belägen i Forsmark i Östhammars kommun.

Östhammars kommun hemställer att regeringen prövar tillåtligheten enligt 17 kap. 1 § MB av den ovan nämnda verksamheten som SKB hos Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt har ansökt om tillstånd till enligt MB. Ansökan omfattar som nämnts ovan både nuvarande och en kraftigt utökad verksamhet vid SFR samt därutöver utbyggnad för mellanlagring.

För det fall regeringen gör bedömningen att ansökan inte omfattas av 17 kap. 1 § MB, anser Östhammars kommun att förutsättningarna för att regeringen ska kunna förbehålla sig prövningen enligt 17 kap. 3 § MB är uppfyllda och föreslår att regeringen förbehåller sig rätten att pröva tillåtligheten av den verksamhet som ansökan omfattar enligt detta lagrum.

Verksamheten

SFR i Forsmark ägs och drivs av SKB. Verksamheten har pågått sedan 1988 och rymmer kortlivat låg- och medelaktivt driftavfall från kärnkraftverken men även avfall från svensk forskning, sjukvård och industri.

SKB har ansökt om utbyggnad för att i första hand rymma rivningsavfall från Sveriges kärntekniska anläggningar.

Postadress	Besöksadress/Reg.office	Telefon	Telefax	Organisationsnummer	Bankgiro
Box 66	Stångörsgatan 10	Nat 0173-860 00	Nat 0173-175 37	212000-0290	233-1361
S-742 21 Östhammar	Östhammar	Int +46 173 860 00	Int +46 173 175 37	V.A.T. No	PlusGiro
	www.osthammar.se	kommunen@osthammar.se		SE212000029001	1 31 70-6

Det rör sig om reaktor-komponenter, metallskrot, betong och andra byggnadsmaterial.

Bolaget ansöker om slutförvaring av 171 000 m³ avfall, vilket innebär en utökning av slutförvarsvolymen med 108 000 m³, och nio reaktortankar. Befintlig verksamhet omfattar slutförvaring av cirka 63 000 m³ avfall då resterande tillstånd har förfallit i enlighet med villkor 7 i gällande tillstånd. Vidare omfattar ansökan mellanlagring av långlivat låg- och medelaktivt avfall, vilket inte omfattas av gällande tillstånd.

Bergssalarna i nuvarande SFR ligger ungefär 60 meter under havsbotten. Den nya delen för rivningsavfallet kommer att placeras djupare, på cirka 120 meters djup. I den nya delen av SFR ska det finnas fem bergssalar med en längd av 275 meter och en på 240 meter. Ansökan omfattar också att bygga en ny tunnel från västra Stora Asphällan ner till den nya delen av förvaret. Tunneln planeras bli 1 700 meter lång och stor nog att transportera hela reaktortankar i. När utbyggnaden är helt klar kommer SFR att bli cirka tre gånger så stort som i dag och som nämnts ovan även innehålla mellanlagring av låg- och medelaktivt avfall i avvaktan på borttransport för slutförvaring på annan plats.

Förutsättningen – kommunal tillstyrkan

I regeringsbeslutet från den 22 juni 1983 beslutade regeringen att lämna tillstånd enligt 136 a § byggnadslagen till den idag befintliga SFR-anläggningen (dnr 1 F1 1 999/82). I beslutet anges att en eventuell komplettering av förvaret med slutförvaring av hårdkomponenter samt rivningsavfall skall prövas enligt 136 a § byggnadslagen. Paragrafen stadgade kommunens vetorätt, innebärande att kommunen måste tillstyrka en utbyggnad av anläggningen för att regeringen ska kunna tillåta verksamheten. Rätten att även i en framtida prövning av en utbyggnad av verksamheten ha möjlighet att utöva sitt veto var en förutsättning för Östhammars kommuns tillstyrkande av verksamheten.

Kommunens vetorätt är idag stadgad i 17 kap. 6 § MB och är tillämplig vid en regeringsprövning av tillåtligheten enligt 17 kap. 1 § och 17 kap. 3 § första stycket 1. I 17 kap. 1 § MB regleras att regeringen ska pröva vissa särskilt angivna verksamheter och utöva en politisk styrning över dessa inom ramen för gällande rättsregler. Enligt 17 kap. 3 § första stycket 1 får regeringen förbehålla sig prövningen av verksamheter som är av så betydande omfattning eller ingripande beskaffenhet att de typiskt sett påverkar viktiga samhällsintressen. Syftet med det kommunala vetot är att kommunen ska garanteras ett starkt inflytande över den lokala miljön.

Att den av SKB sökta verksamheten är av en ingripande beskaffenhet med potentiellt stor miljöpåverkan och en verksamhet där politisk styrning kan vara nödvändig, framstår för Östhammars kommun som uppenbart.

Tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. 1 § MB

Det är Östhammars kommuns uppfattning att den verksamhet som omfattas av SKB:s ansökan utgör en ny verksamhet och därför ska tillåtlighetsprövas av regeringen enligt 17 kap. 1 § MB.

Ledning i huruvida utbyggnaden av SFR ska ses som en ny anläggning eller inte i MB:s mening kan fås ur motiven till MB:

”Prövningsplikten omfattar nya verksamheter. Utvidgning av en pågående befintlig verksamhet har endast i undantagsfall sådan inverkan på omgivningen att en särskild regleringsprövning är nödvändig. Normalt är den prövning som sker enligt andra bestämmelser tillräcklig. En ny verksamhet är inte liktydig med en ny fabriksbyggnad. En ny kompletterande fabriksbyggnad är sålunda normalt inte att betrakta som en ny verksamhet i den som avses i paragrafen. Om den nya byggnaden är avsedd för en verksamhet som har en helt annan omfattning än den befintliga eller om det i den nya byggnaden ska bedrivas helt ny typ av verksamhet kan det däremot bli aktuellt med prövning. Bedömningar av detta slag måste emellertid göras från fall till fall och några generella regler kan inte ges. Om en utbyggnad innebär att de olika nivåer på verksamheten som anges i vissa av punkterna uppnås, är det frågan om en ny verksamhet av det aktuella slaget och verksamheten ska prövas av regeringen” – prop. 1997/98:45 s. 215.

Den verksamhet som SKB ansöker om tillstånd för är av en helt annan omfattning än nuvarande verksamhet och kräver en omfattande utbyggnad med nya bergrum och ny tunnel. Den ansökta verksamheten överskrider den befintliga anläggningens kapacitet med nästan 200 procent och omfattar tre gånger dagens verksamhet. Bolaget önskar vidare deponera rivningsavfall vilket tidigare inte varit aktuellt samt mellanlagra långlivat avfall vilket är en helt ny typ av verksamhet än den som bedrivs idag. Avseende rivningsavfallet uppger SKB i ansökan att det finns osäkerheter kring rivningsavfallets mängd. Detta beror på att det finns begränsad erfarenhet av att genomföra rivning av reaktorer i Sverige. Utöver den ökade och ändrade hanteringen av avfall, kräver den nya verksamheten ett antal nya stora anläggningar. SKB ansöker om att få anlägga ett mycket stort förvaringsutrymme på ett lägre djup än tidigare, en tunnel om ca 1700 m samt ett antal nya byggnader. Samtliga dessa omständigheter talar för att verksamheten utgör en ny verksamhet. Således bör det planerade slutförvaret prövas som en ny anläggning enligt 17 kap 1 § MB och inte som en tillbyggnad eller utvidgningen av pågående verksamhet.

Östhammars kommun ser det inte som en omöjlighet att SFR, och även den planerade slutförvaringen i kommunen som lämnades in i mars 2011 och nu prövas av av mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt, målnummer M 1333-11, och av strålsäkerhetsmyndigheten, kan komma att bli föremål för lokaliseringar för ytterligare verksamheter av denna art. Exempelvis kan andra avfallstyper eller mängder önskas deponeras i ett befintligt slutförvar för använt kärnbränsle eller mellanlager. Situationen med platsbrist i befintligt slutförvar kan komma att upprepa sig i ovan nämnda slutförvar för använt kärnbränsle om de reaktorer som finns idag ersätts.

Avfallsmängden kan då komma att bli avsevärt mycket större än de 12 000 ton använt kärnbränsle som ansöks om tillstånd till att få slutförvara, och kan bli av annan typ än det som nu ligger till grund för SKB:s ansökan. Då det inte framstår som osannolikt att båda nämnda verksamheter kan komma att utvidgas och vidareutvecklas i framtiden, finner Östhammars kommun det nödvändigt att regeringen vid sin bedömning av om verksamheten utgör en ny verksamhet beaktar omfattningen av den sökta verksamheten.

Både slutförvaret för kortlivat låg- och medelaktivt avfall och slutförvaret för använt kärnbränsle kommer att vara i drift under väldigt lång tid. Den tidigare angivna drifttiden för SFR var 35 år, vilket nu har mer än fördubblats. Kommuner som har att ta ställning till etablering av kärnteknisk verksamhet måste kunna förlita sig på att kraftiga utbyggnader och förändringar av verksamheter prövas av regeringen enligt 17 kap. 1 § MB, annars faller syftet med den obligatoriska tillåtlighetsprövningen.

Vidare kan frågan om den nu aktuella utbyggnationen är att bedöma som en ny verksamhet ses som avgjord i och med att regeringen i sitt beslut år 1983 föreskrev att utbyggnationen skulle prövas enligt 136 a § byggnadslagen, som en ny verksamhet. Detta borde enligt kommunens mening innebära att utbyggnaden ska prövas som en ny verksamhet enligt nuvarande lagstiftning, 17 kap. 1 § MB. Det är kommunens bedömning att regeringen genom sitt beslut år 1983 angav ramarna för hur framtida prövningar skulle genomföras, och att det och således bör det vara regeringen som fattar beslut om att frånga regeringens tidigare beslut.

Tillåtlighet enligt 17 kap. 3 § MB

För det fall regeringen inte anser att verksamheten utgör en ny verksamhet som ska prövas enligt 17 kap 1 § MB, anser Östhammars kommun att förutsättningarna är uppfyllda för att regeringen ska kunna pröva verksamheten enligt 17 kap 3 § MB.

Det är uppenbart att verksamheten kan antas bli av betydande omfattning och vara av ingripande slag. De omständigheter som har anförts som skäl för att betrakta verksamheten som en ny verksamhet är omständigheter som också talar för att verksamheten är av sådan art att regeringen får tillåtlighetspröva den med stöd av 17 kap 3 § MB. Östhammars kommun föreslår att regeringen förbehåller sig prövningen enligt 17 kap. 3 § MB för det fall regeringen inte anser att förutsättningarna i 17 kap. 1 § MB är uppfyllda.

Östhammars kommuns slutsats

Sammanfattningsvis anser kommunen att regeringen med stöd av 17 kap. 1 § MB ska pröva tillåtligheten av den ansökta verksamheten.

För det fall regeringen inte anser att detta lagrum är tillämpligt, bör regeringen ändå förbehålla sig prövning av tillåtligheten med stöd av 17 kap. 3 § första punkten MB.

Kommunen ser positivt på samordning av prövningarna enligt de olika lagstiftningarna och förutsätter att Regeringen prövar verksamheten enligt 17 kap. MB eftersom det är Regeringen som fattar beslut enligt kärntekniklagen.

Östhammars kommun

Jacob Spangenberg
kommunstyrelsens ordförande

Peter Nyberg
kommunchef